

3.6.12. Daar alle bovengenoemde maatregelen pas op middellange en lange termijn concrete resultaten opleveren, is het Comité van oordeel dat de Gemeen-

schap daar zo spoedig mogelijk werk van dient te maken.

Gedaan te Brussel, 22 oktober 1992.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
Susanne TIEMANN

Advies over de mededeling van de Commissie betreffende nieuwe vooruitzichten voor de actie van de Gemeenschap op cultureel gebied

(92/C 332/19)

De Commissie heeft op 7 mei 1992 besloten, overeenkomstig artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over de voornoemde mededeling.

De Afdeling voor sociale aangelegenheden, gezinsvraagstukken, onderwijs en cultuur, die met de voorbereiding van de werkzaamheden van het Comité ter zake was belast, heeft haar advies op 6 oktober 1992 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Burnel.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 300e Zitting (vergadering van 22 oktober 1992) het volgende advies uitgebracht, dat met ruime meerderheid van stemmen (3 onthoudingen) is goedgekeurd:

1. Algemene opmerkingen

1.1. Het Economisch en Sociaal Comité staat achter de grondgedachte van de mededeling van de Commissie over „De nieuwe vooruitzichten voor de actie van de Gemeenschap op cultureel gebied”.

1.1.1. Deze grondgedachte is duidelijk neergelegd in de drie doelstellingen van de culturele actie, die de Commissie als volgt formuleert:

- het geheugen van de Europese volken intact te houden;
- te stimuleren dat er een klimaat ontstaat dat gunstig is voor de ontwikkeling van de cultuur in Europa;
- bij te dragen tot de culturele uitstraling van Europa in de rest van de wereld.

1.2. Het Parlement heeft vanaf 1974 in de culturele sector een voortrekkersrol gespeeld. Het Comité spreekt hierover zijn waardering uit en moedigt het Parlement aan op de ingeslagen weg door te gaan.

1.2.1. Het Comité herinnert eraan dat het zelf in diverse adviezen de verantwoordelijkheid van de communautaire instellingen op cultureel gebied benadrukt heeft en ook met voorstellen is gekomen.

1.3. Gezien de ambitieuze doelstellingen van het Verdrag betreffende de Europese Unie dringt het Comité er hier nogmaals, en met des te meer klem op aan dat de voornemens vergezeld gaan van een krachtige politieke wil, alle middelen bijeen te brengen die nodig zijn om de gestelde uitdagingen te kunnen aannemen. Het materiële gegeven van de „(kunst)werken” die aanmoediging en bescherming behoeven dient zijn grondslag te vinden in een filosofie en een beleid waarin de mens centraal staat, als men de democratische en humanistische waarden van onze landen, de Gemeenschap en onze samenleving wil hooghouden.

1.3.1. Het huidige plan van de Commissie zal daarom geleidelijk uitgebreid moeten worden en daarvoor zullen de nodige financiële middelen moeten worden uitgetrokken, terwijl voor de te voeren acties weer nieuwe programma's zullen moeten worden uitgewerkt.

1.4. In vorige adviezen heeft het Comité cultuur omschreven als een onderdeel van het persoonlijk leven en een universele waarde. Hierover was een consensus bereikt, zodat er dus niet opnieuw over hoeft te worden gediscussieerd.

1.4.1. Nu het „Europees burgerschap” een steeds belangrijker element van de Europese Unie blijkt te gaan vormen, herinnert het Comité eraan dat de culturele dimensie doorslaggevend is voor begrip en harmonische contacten tussen mensen, alsmede voor de verbondenheid tussen de volkeren en de verschillende groepen van de samenleving en op die manier een zeer belangrijke rol speelt bij de bestrijding van vreemdelingen- en ras-senhaat.

Dit is een historische kans die beslist moet worden aangegrepen.

1.4.2. Afgezien van de talrijke uitdrukkingsvormen en concrete aspecten ervan is cultuur nl. de weerspiegeling van iemands persoonlijkheid en van zijn gedrag ten opzichte van anderen en van zijn omgeving. Daarom heeft het Comité er reeds op gewezen dat er een onlosmakelijk verband bestaat tussen beschaving, cultuur en maatschappij.

1.5. Cultuurbeleid kan alleen maar globaal van opzet zijn.

1.6. Hiervan uitgaande moet bij alle politieke, economische en sociale overwegingen voortdurend het politieke aspect van de culturele actie belicht worden. De culturele dimensie moet duidelijk aanwezig zijn in alle beleidsdiscussies, en niet alleen in speciaal aan cultuur gewijde besprekingen. Zo moet er b.v. een globaal omroepbeleid komen waarin zowel met de culturele als met de economische, sociale en technische aspecten rekening wordt gehouden.

1.6.1. Ieder theoretische en uitsluitend intellectuele aanpak van cultuur kan alleen maar een schijnbare bevrediging geven, die dan nog beperkt is tot het plezier van degene die er persoonlijk van geniet. Een dergelijke aanpak zou geen enkel concreet effect hebben.

1.6.2. Cultuur uit zich in het dagelijks leven op allerlei manieren. Voorbeelden die hierbij spontaan in gedachten komen zijn monumenten, literatuur, muziek en beeldende kunsten. De culturele dimensie is eigenlijk oneindig veelzijdig, omdat hieronder alles valt dat bijdraagt tot de beschaving van de mens, de uitdrukking van de persoonlijkheid. Bovendien creëert cultuur een maatschappelijke en morele verbondenheid met een groep, een streek, een godsdienst, een filosofie en een tijdperk waarin een mens zich thuis voelt en die hem erkent. In individueel, maatschappelijk en gezinsverband uit cultuur zich in het persoonlijk gedrag en in het gedrag ten opzichte van anderen.

1.7. Toegang tot cultuur houdt voor iedereen — mannen, vrouwen en kinderen — nauw verband met respect voor hun menselijke waardigheid. Als zodanig

is cultuur een fundamenteel recht van de individu dat erkend wordt in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (art. 27). Dit universele recht op cultuur zal algemener erkenning vinden als de politieke wil bestaat om dienovereenkomstig met behulp van de nodige middelen te handelen.

1.7.1. Cultuur is veel te lang een voorrecht van de intellectuele of maatschappelijke elite geweest, terwijl cultuur juist voor iedereen toegankelijk moet zijn omdat het hier om een grondrecht gaat. Dit houdt met name in dat eenieder recht heeft op onderwijs en opleiding, en op solidair gedeelde toegang tot materiële en immateriële middelen en cultuuroederen van de gemeenschap.

1.8. Omdat cultuur de expressie is van het leven, nu en in het verleden, wordt zij beïnvloed door de tijdsgeest (geschiedenis, mode enz.), door relaties tussen individuen en groepen (ontmoetingen, spontane of georganiseerde uitwisseling van kennis en meningen, migraties enz.) en door de technische ontwikkeling (nieuwe materialen en technieken, conserveringstechnieken, communicatiesystemen, enz.). Ook is cultuur gevoelig voor filosofische stromingen en godsdiensten, en soms voor de dominerende politieke tendensen. In hoeverre men toegang heeft tot bepaalde vormen van cultuur wordt in sterke mate bepaald door de maatschappelijke achtergrond en de levensomstandigheden (werk, woonmilieu, financiële middelen, beschikbare tijd, levensritme enz.). Daarom moeten alle mensen naar hun beste vermogen toegang kunnen krijgen tot cultuur. Dit geldt b.v. voor de economisch en sociaal zwakke groepen, en niet te vergeten voor zieken, gehandicapten en bejaarden, wier uit de aard en de waardigheid van de mens voortvloeiende rechten moeten worden gewaarborgd.

1.8.1. Uit talrijke voorbeelden blijkt dat cultuurvormen elkaar beïnvloeden en aanvullen. Doodgewaande culturen bestaan voort in onverwachte of ongekende vormen, wanneer ze ten minste niet bewust genegeerd worden. Dit voortleven van voorbijgane culturen verdient vermelding, omdat het getuigt van de geschiedenis van de mensheid waarin onze eigen menselijke natuur zijn wortels heeft.

1.8.2. Er bestaan geen culturen of culturele uitdrukkingsvormen die inferieur zijn t.o.v. andere die toevallig op een bepaald moment meer succes hebben of vereenzelvigd worden met een bepaalde sociologische categorie, bevolkingsgroep of ras.

1.8.3. Cultuur is steeds de interpretatie en uitdrukking van vroegere en hedendaagse gebeurtenissen in de geschiedenis van de mensheid, die zo verschillend en soms tegenstrijdig zijn maar elkaar toch ook weer aanvullen.

1.9. Het rijke culturele erfgoed van Europa is iets waarop men terecht trots mag zijn. Het mag echter niet tot hoogmoed of chauvinisme leiden. De toewijding en het talent van degenen die dit erfgoed opgebouwd hebben, verdienen erkenning. Daarom moeten wij ons

deze cultuur waardig tonen door trouw te zijn aan hun nagedachtenis en hun nalatenschap in stand te houden en te verrijken.

1.9.1. Sommige elementen van het culturele erfgoed getuigen van het menselijk genie in zijn universele dimensie. Deze moeten rechtens en feitelijk als zodanig worden erkend, gerespecteerd en behandeld.

1.10. Het begrip cultuur roept onmiddellijk de gedachte op aan communicatie, dialoog en samen delen, omdat cultuur precies het tegenovergestelde is van eenzelligheid en van het egoïstisch omgaan met kennis en talent. Cultuur is de ziel van iedere gemeenschap.

2. Opmerkingen over de mededeling van de Commissie

2.1. Het Comité heeft er altijd al op gewezen dat de typische nationale, regionale en lokale kenmerken gerespecteerd moeten worden. Het schaart zich dan ook zonder meer achter deze mededeling van de Commissie. Het miskennen of negeren van de realiteit kan slechts tot culturele verarming leiden, terwijl het contact tussen verschillende waarden juist verrijkend kan zijn. Aanpassing van de cultuur aan een dominerend, uniform model dat van bovenaf wordt opgelegd, zou in strijd zijn met het wezen van de cultuur zelf, omdat het recht op vrijheid dan genegeerd of met voeten getreden zou worden, en de diversiteit en het recht op verschil niet meer gerespecteerd zouden worden. Het feit dat de verschillende culturen in de Gemeenschap voor een groot deel dezelfde bakermat hebben, betekent niet dat men ze mag samensmelten. Dan wordt nl. voorbijgegaan aan het feit dat er in Europa talrijke culturele modellen bestaan.

2.2. Het Comité deelt in grote lijnen de voorstellen van de Commissie voor HET STIMULEREN VAN DE CULTURELE ONTPLOOIING IN DE GROTE RUIMTE ZONDER GRENZEN. Het vindt echter dat deze voorstellen soms wel wat energiever hadden mogen zijn.

2.2.1. Het is verheugend dat de Commissie in de verschillende sectoren tot een globaal beleid met een culturele dimensie wil komen. Dat de Commissie voor deze aanpak heeft gekozen, is heel belangrijk en moet beslist aangemoedigd worden.

2.2.1.1. Een en ander kan echter alleen effect sorteren indien de besluitvormers hiernaar ook inderdaad steeds handelen en indien in de culturele sector een gunstig klimaat wordt geschapen voor constructieve samenwerking. Tot nu toe is nl. nog vaak sprake van individualisme, onwetendheid en weinig inspirerende concurrentie.

2.2.2. Lange tijd is het onderwijs in sterke mate op een klassieke leest geschoeid geweest waarbij vooral van het Grieks en Latijn werd uitgegaan. De leerprogramma's waren sterk litterair georiënteerd. Geleidelijk aan is echter de overtuiging gegroeid dat ook de exacte wetenschappen met hun logische denktrant, hun inhoud

en hun doelstellingen deel moesten gaan uitmaken van de culturele vorming. Hetzelfde geldt voor het technisch en beroepsonderwijs.

Het Economisch en Sociaal Comité vindt dan ook dat de Raad van ministers van onderwijs zich moet buigen over de vraag welke middelen en methodes voorgesteld moeten worden om vanaf de eerste schooljaren een culturele component in het onderwijs te brengen. Van essentieel belang is voorts ook het talenonderwijs dat over adequate middelen en methodes dient te kunnen beschikken. Het leren van een tweede taal zou verplicht moeten worden gesteld.

Verder moet de kinderen op school worden geleerd, respect te hebben voor mensen die anders zijn en met name andere culturele achtergronden hebben, en cultuurgoederen met de omgeving ervan in hun oorspronkelijke staat te bewaren.

Het Comité benadrukt ten slotte het belang van uitwisselingen tussen jongeren en leerkrachten, die naar zijn mening uitgebreid zouden moeten worden.

2.3. De Gemeenschap wil ERTOE BIJDAGEN DAT HET CULTURELE ERFGOED MEER BEKENDHEID KRIJGT DOOR STIMULERENDE ACTIES OP SPECIFIEKE CULTURELE GEBIEDEN. De Commissie erkent dat de financiële mogelijkheden zeer beperkt zijn vergeleken met de omvang van de problemen en de urgentie van sommige ervan. Cultuur dient bij het opstellen van de begroting een dusdanig gewicht te krijgen dat aan de ambities en daaruit voortvloeiende behoeften kan worden voldaan.

Cultuurgoederen gaan met de tijd mee, maar weerstaan vaak toch niet de tand des tijds. De schade ten gevolge van verwerking en vervuiling wordt vaak nog vergroot door onverantwoord en soms dom gedrag van de mens. Daarom zijn opvoeding en voorlichting zo belangrijk.

2.3.1. Aangezien de financiële middelen beperkt zijn en er vaak spoed geboden is, krijgen de keuze van de actieprogramma's en een efficiënte uitvoering ervan bijzonder veel betekenis.

2.3.1.1. De Commissie licht toe dat zij met de communautaire steun de lid-staten wil stimuleren. Het Comité dringt erop aan dat het cultureel erfgoed in gebieden met schaarse financiële middelen bijzondere aandacht krijgt.

2.3.1.2. Afgezien van de beroemde kunstwerken mogen ook de minder prestigieuze werken niet over het hoofd worden gezien. Ook zij zijn getuigen van de beschaving en van menselijk talent.

2.3.2. Evenals de Commissie heeft het Comité vaak het belang van vertalingen benadrukt. Het gaat dan ook met de voorstellen dienaangaande akkoord, maar voegt daaraan toe dat de lid-staten er nadrukkelijk toe moeten worden aangezet, het onderwijs van de talen en de geschiedenis van de Europese landen, volkeren en

gebruiken te bevorderen. Wanneer op dit punt niet constant vorderingen worden gemaakt, zullen de betrekkingen tussen de volkeren op veel moeilijkheden en onbegrip stuiten en vertraging ondervinden, met alle excessen die daar helaas onvermijdelijk mee gepaard gaan.

2.3.2.1. Talen die door kleine bevolkingsgroepen worden gesproken, mogen niet worden veronachtzaamd.

2.3.3. In de audiovisuele sector, met name de televisie, waarover het Comité al veel geschreven heeft, is het uiterst belangrijk dat de diverse beroepsgroepen hun vaardigheden en middelen bundelen, temeer daar de kosten hoog zijn en de internationale concurrentie bijzonder fel is.

2.3.3.1. Is het niet zo dat wij zowel op het vlak van de produktie als in sommige technische sectoren, zoals uitzending en ontvangst, door de concurrentie dreigen te worden verdrongen en dat onze culturele modellen hieronder te lijden zouden hebben? Televisie heeft grote invloed op het publiek, en met name op kinderen en jongeren. Zij kan onze manier van handelen en oordelen aanzienlijk beïnvloeden, doordat ons onderscheidingsvermogen langzaam vermindert zonder dat wij dit onmiddellijk merken. Voor lezen is een inspanning nodig; televisie dringt zich thuis aan ons op en vergt deze inspanning niet. Deze opmerkingen zijn niet bedoeld als veroordeling van de televisie, hetgeen absurd zou zijn, maar wel als een aansporing voor televisiemakers en publiek omdat televisie een zeer machtig informatie-, ontdekkings- en ontspanningsmiddel is. Als zodanig moet televisie een invloedrijke cultuurdrager zijn.

2.3.3.2. De rol van de radio mag niet worden vergeten. Het luistercijfer is hoog. Via de radio kan snel op gebeurtenissen worden gereageerd. Het gebruik ervan is zeer uiteenlopend.

2.4. VERSTERKING VAN DE SAMENWERKING MET DERDE LANDEN EN DE BEVOEGDE INTERNATIONALE ORGANISATIES, IN HET BIJZONDER DE RAAD VAN EUROPA, wordt door het Comité toegejuicht.

2.4.1. Aangezien de culturele identiteiten vaak zeer uitgesproken en rijk zijn, moet interculturele samenwerking actief worden gestimuleerd. Iedere cultuur heeft niet alleen zijn eigen wortels, maar is ook het resultaat van voortdurende confrontatie en communicatie. Er bestaat geen gesloten, totaal van de buitenwereld afgezonderde cultuur.

2.4.2. De bijdrage van de Raad van Europa is uiteraard belangrijk. Het Comité is het met de Commissie eens dat de communautaire instellingen, de andere internationale instellingen en met name de UNESCO elkaars activiteiten moeten aanvullen en niet met elkaar mogen concurreren. Hoofdzaak is dat iedere instelling actief is op het terrein waarop zij het meest competent is.

Aan bovenstaande opmerkingen wenst het Comité nog het volgende toe te voegen:

1. Tegelijk met de algemene beoordeling van de culturele problemen en de aanpak ervan zou de Commissie zo spoedig mogelijk een volledige balans moeten opmaken van de al uitgevoerde en nog lopende acties. Daarbij zou zij moeten aangeven welke middelen hiermee gemoeid zijn. De culturele actie van de Gemeenschap gaat veel verder dan alleen een reeks losse, specifieke acties. De politieke opinie in Europa moet over de werkelijke stand van zaken worden geïnformeerd om beter te begrijpen waarom de gevraagde inspanning noodzakelijk is en wat de politieke keuzen betekenen.
2. Behalve de bescherming van monumenten en gebouwen als zodanig is ook de onmiddellijke omgeving ervan belangrijk. Zo worden bepaalde monumenten esthetisch ernstig ontsierd door b.v. gebouwen, stadsvoorzieningen en aanplakbiljetten. Vandaar het belang van een goede reglementering maar vooral van goede opvoeding en voorlichting, zodat geen dwangmaatregelen nodig zijn.
3. Wat de televisie betreft, zou onmiddellijk steun moeten worden gegeven voor de opzet van één of meer nieuwe Europese culturele zenders. Dergelijke zenders zullen cultuur moeten verspreiden en een belangrijke educatieve functie kunnen vervullen. Ook zou door meer kennis het begrip tussen de volkeren kunnen worden vergroot. Daarom moeten er goed doordachte programma's, zonder enig pseudo-intellectueel elitisme, komen.
4. Het cultureel mecenaat in Europa moet worden gestimuleerd. Zo zou b.v. de belastingwetgeving op het punt van het beschermheerschap geharmoniseerd moeten worden. Maar mecenaat betekent niet dat geen budgettaire inspanning moet worden gedaan. Uitgaven op cultureel gebied zijn immers in het algemeen belang.
5. Als spreekbuis en vertegenwoordiger van de burgers in hun sociaal-economische functie en verantwoordelijkheid, en in hun hoedanigheid van consumenten, gebruikers en ouders zullen de leden van het ESC in hun eigen landen invloed uitoefenen op de regeringen en op al degenen die zich met cultuur bezig houden om de idee van een Europese culturele dimensie uit te dragen en werkelijkheid te doen worden.
6. Onderwijs en opvoeding spelen een belangrijke rol bij het vormen van culturele creativiteit en hierbij moet niet alleen aan de vervaardiging van belangrijke kunstwerken worden gedacht. Wij allen dragen bij tot de instandhouding van ons cultureel erfgoed, aangezien cultuur synoniem is aan leven.

Het ESC dringt aan op acties in scholen die aanzetten tot het ontdekken van cultuur, respect voor en rationeel gebruik van het cultureel erfgoed en verstandige gebruikmaking van de culturele middelen. Zo moet b.v. het omgaan met televisie, net

als lezen en schrijven, een plaats in de schoolprogramma's krijgen.

7. Vele ethnische minderheden en hun gezinnen zijn burgers van onze lid-staten. Zij kunnen beter wor-

den begrepen wanneer wij proberen hun geschiedenis en hun cultuur te leren kennen, punten van overeenkomst met onze eigen cultuur te vinden en te waarderen, en op deze wijze discussie, contacten en wederzijdse verrijking te bevorderen.

Gedaan te Brussel, 22 oktober 1992.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Susanne TIEMANN

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 71/305/EEG betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor de uitvoering van werken⁽¹⁾

(92/C 332/20)

De Raad heeft op 19 augustus 1992 besloten, overeenkomstig artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De Afdeling voor industrie, handel, ambacht en diensten was met de voorbereiding van de werkzaamheden van het Comité ter zake belast. Het Economisch en Sociaal Comité heeft in de loop van de werkzaamheden besloten, de heer Kaaris als algemeen rapporteur aan te wijzen.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 300e Zitting (vergadering van 22 oktober 1992) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. De Raad heeft op 18 juni 1992 een gemeenschappelijk standpunt ingenomen over een gecodificeerde tekst van de richtlijn inzake de coördinatie van procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor de uitvoering van werken.

1.2. Dit gemeenschappelijke standpunt heeft nog niet geresulteerd in de goedkeuring van een gecodificeerde tekst, maar komt tegemoet aan de wens die het Comité in zijn advies CES 357/92⁽²⁾ had geuit, nl. dat de lijst van publiekrechtelijke instellingen die onder deze richtlijn vallen, voortdurend wordt herzien om te garanderen

dat deze steeds de werkelijke situatie in de lid-staten weergeeft.

1.3. In artikel 35 van het gemeenschappelijke standpunt wordt toegelicht dat wijzigingen in deze lijst (bijlage I) door de Commissie zullen worden aangebracht na raadpleging van het Raadgevend Comité voor overheidsopdrachten. Hiervoor is dus geen officieel besluit van de Raad nodig.

2. Algemene opmerkingen

Met het onderhavige voorstel beoogt de Commissie bovengenoemde procedure uit te breiden tot bijlage II, zodat verdere wijzigingen kunnen worden aangebracht in de nomenclatuur voor de indeling van openbare werken die onder de richtlijn vallen.

⁽¹⁾ PB nr. C 225 van 1. 9. 1992, blz. 11.

⁽²⁾ PB nr. C 106 van 27. 4. 1992, blz. 11.